

Ung i Sjöbo

- samtal med 9:or om deras liv, framtidsplaner, förutsättningar och möjligheter i Sjöbo kommun

SJÖBO
KOMMUN

9:a

9:a

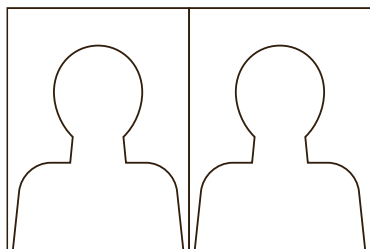
konsult

underlag för samtal

9:a

översiktsplanarkitekt

miljöstrateg

Frånvarande vid fotografering

9:a

Bussar inom Sjöbo är viktigare än tåg, det går inte att ta sig någonstans på helger och kvällar. Måste ha skjuts av föräldrar, köra moppe eller EPA annars.

Hänger på skolan för att det är enkelt och där finns bänkar. Det finns EN bänk på ett annat ställe, men den är sönder.

Det finns inte så mycket att göra, spendera tiden hemma, kolla film.

Ingen i Sjöbo gillar Blentarp!

Om Sjöbo var som Ystad, med sitt större utbud, hade det varit en bra början, men Ystad är egentligen inget särskilt i förhållande till Malmö o Lund!

Vi har känt av fördomarna mot rasistiska Sjöbo, fått flaskor kastade på bålet efter att vunnit fotbollsmatch, kallade rasister.

Fin natur och landskap, nära till allt, Lund, Malmö, havet. Crossbana. Rida, promenera, hänga ut. Alla vet vem alla är, behöver inte snacka med dem.

Citat från de unga. Fortsätt läsa, det kommer fler citat!

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Bakgrund, samtal, frågor	6
Storkskolan i Blentarp	8
Emanuelskolan och Färsingaskolan	10
Upptagningsområden	13
Slutsatser och förslag	14
Efterord och tack	15

Ingen kulglass i Sjöbo. Hemmakväll! Affärer har lagt ner, köpa idrottskläder finns inte tex. Något lite, lite mer i Sjöbo hade gjort stor skillnad.

Fritt att bo på landet, ingen som kontrollerar, ingen som stör, ingen som stör sig.

Mötas i fysisk person på nån busshållplats, ta buss till Lund. Inget att göra i Sjöbo.

*Naturen, skulle inte kunna bo i en stad.
Oran, Lövestad åsar.*

På uppdrag av Sjöbo kommun.
Förarbete och inventering gjordes under våren 2017,
samtalen med unga ägde rum i maj och juni 2017,
rapporten sammanställdes hösten 2017.

Daniel Persson / bryn space
d@brynspace.se
www.brynspace.se

Sammanfattning

Under de sista skälvande veckorna i högstadiet, i maj och juni 2017, gavs samtliga 9:or på Sjöbos skolor möjlighet till ett samtal om att vara ung i Sjöbo kommun. Som samtalsunderlag användes en sammanfattning av ett skolarbete från när eleverna gick i 8:an, där de föreställde sig hur Sjöbo skulle kunna vara år 2040. I smågrupper pratade vi om hur det faktiskt är att vara ung i Sjöbo kommun, om vad som är bra och dåligt, om vad som finns och vad som saknas, och om vad som skulle kunna vara annorlunda.

- Småskalighet, trygghet och social sammanhållning uppskattas
- Utbud av handel, service, nöjen och fritidsaktiviteter saknas
- Regionen är de ungas spelplan, för utbud och gymnasieutbildning
- Bättre kollektivtrafik till byarna efterfrågas
- Spenderar fritid hemma, saknar platser som är deras
- Möts av fördomar om att vara rasister och bondlurkar

De flesta elever uppskattar kommunens småskalighet, att alla känner alla, att det finns trygghet och social sammanhållning. Samtidigt längtar många bort, till en plats med fler möjligheter. Naturen och landsbygden är uttalade kvaliteter för några, men för flertalet utgör de bakgrundskvaliteter, som gör det enkelt att exempelvis rida, promenera med hunden, köra cross och ibland få vara sig själv utan granskande blickar.

Eleverna saknar ett tillfredsställande utbud av handel, service, nöjen och fritidsaktiviteter. Även för att handla vardagliga saker som sportskor, eller för att ta en kulglass på sommaren, måste de unga ta sig utanför kommungränsen. Av nödvändighet rör de sig över ett större område än Sjöbo kommun, ut i regionen. För att exempelvis fika, shoppa, hänga, äta en burgare, gå på bio, tar sig de unga till de större orterna i närliggande kommuner, med Lund, Malmö och Ystad som de vanligaste.

Eleverna fick i början av samtalen ange var de bodde och var de skulle gå i gymnasiet. Det var en bra start på samtalen och gav en överblick, även om varken exakt eller uttömmande. "G" markerar gymnasievalen, "X" var de bor.

På samma sätt är eleverna orienterade mot regionen för sin gymnasieutbildning. På kommunens enda gymnasieskola finns en handfull program, som passar några, men inte flertalet av de unga. De flesta elever menade att även om det hade funnits en gymnasieutbildning i Sjöbo som passade dem, hade de sökt sig ut i regionen för sitt gymnasieval. De vanligaste orterna de söker sig till är Lund, Ystad och Malmö. En del hade hellre gått gymnasie i Sjöbo och sluppit pendla; det är möjligt att den gruppen hade varit större om vi hade pratat med dem innan deras gymnasieval.

Eleverna är utspridda inom kommunens gränser, i Sjöbo tätort, i byarna och på landet. Återigen är det nödvändigt för dem att ta sig någonstans, för att få en meningsfull fritid med umgänge och aktiviteter. De tre strategier som de unga använder är att få skjuts av föräldrar, att skaffa EPA eller moped, eller att lita till en kollektivtrafik de beskriver som dåligt fungerande.

Näranog samtliga elevarbeten från Sjöbo 2040 innehöll förslag på bättre kommunikationsmöjligheter, med en tågstation som särklassigt vanligast. Under samtalen ställde vi en direkt fråga om vad som var viktigast: tågstation eller fler bussar till byarna? En majoritet föredrog fler bussar till byarna. De unga menar att det är svårt att umgås med vänner som inte bor i Sjöbo tätort och för dem som bor utanför är det svårt att ta sig någonstans överhuvudtaget, förutom till skolan.

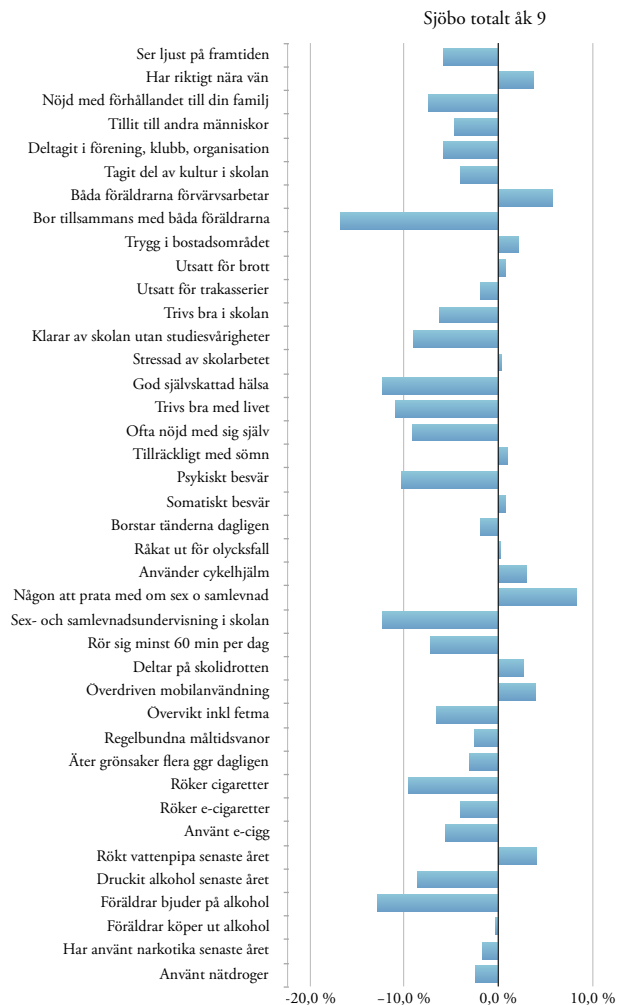
De unga spenderar mycket tid hemma. Många beskriver hur de antingen träffas hemma hos varandra, eller är själva och kommunicerar via telefon/appar/sociala medier. Om de umgås utanför hemmet, är det på idrottsplatsen för några, på parkeringsplatser för de med EPA, eller på buss hållplatsen, ibland för att ta bussen någonstans, eller för att sitta där och hänga. Några träffas på skolorna, när de är stängda. I övrigt saknas platser som de unga betraktar som deras, trots fritidsgårdar och biblioteksfilialer.

Många av eleverna har upplevt fördomar mot dem för att de kommer från Sjöbo när de vistas i sammanhang utanför kommunen. De unga har strategier för att säga att de kommer någon annanstans ifrån, för att undvika att bli klassade som rasister eller bondlurkar. Sådana strategier är särskilt aktuella inför gymnasiet. Fördomarna märks även när de vistas i de mindre grannkommunerna. De unga från Sjöbo är längst nere i den regionala hackordningen. Även inom kommunen finns det en hackordning, där eleverna från Blentarp berättade hur de ofta känner av att Blentarp är sämre än Sjöbo.

Förslagsvis borde bättre kollektivtrafik utredas, särskilt till byarna. Kollektivtrafiken skulle också kunna kopplas på tågstationerna utanför kommunen, som Skurup och Tomelilla.

Det är också viktigt att vårda den största kvaliteten de unga beskriver i Sjöbo: den sociala sammanhållningen. Det skulle exempelvis kunna ske genom att skapa platser, aktiviteter och evenemang för de unga.

Det är tydligt att diskussionen om mobilitet i planering inte bara gäller större städer, utan även landsbygden.

Resultat från folkhälsoenkäten för åk 9 i Sjöbo kommun, i avvikelser i procentenheter från medelvärdet i Skåne. Alla negativa staplar visar negativ tolkning av enkätsvaren; om exempelvis många röker, blir den negativa stapeln längre. Enkäten utfördes av 9:or i februari 2016, alltså årskullen innan den vi hade våra samtal med.

Skillnader i svaren fanns mellan könen och mellan årskurserna. Mer information om enkäten, inkl statistikverktyg för att jämföra kommuner, kön och årskurser finns här: <https://utveckling.skane.se/utvecklingsomraden/folkhalsa-och-social-hallbarhet/folkhalsorapporter/folkhalsorapport-barn-och-unga-i-skane/>

Resultaten i folkhälsoenkäten, inkl resultaten för de individuella skolorna bekräftas i stora drag av Skolenkäten våren 2016, utförd av Skolinspektionen. Resultaten finns på Skolinspektionens hemsida.

Bakgrund, samtal, frågor

Vårt arbete tog sin utgångspunkt i Folkhälsoenkät Barn och Unga i Skåne 2016. Den visade att den självskattade hälsan hos unga i Sjöbo var sämre överlag än för regionen som helhet. Resultaten hade också försämrats jämfört med motsvarande Folkhälsoenkät 2012, både i förhållande till Sjöbo kommun i sig och till Skåne som helhet. Särskilt uppseendeväckande var de negativa resultaten för ungas framtidstro.

För att skaffa så mycket förkunskaper om de ungas situation som möjligt, gjordes en inventering av dialogprojekt, enkäter och relevanta skolprojekt som utförts av unga i Sjöbo kommun. Under inventeringen upptäcktes Sjöbo 2040, ett projekt initierat av Kulturskolan, där kommunens 8:or på vårterminen 2016 arbetade med hur Sjöbo skulle kunna förändras till år 2040. Eleverna hade i projektet producerat ett digert och mycket bra material av visioner för och värderingar av Sjöbo.

Vi gick igenom materialet från Sjöbo 2040 och klassificerade ämnena som togs upp, för att hitta gemensamma huvuddrag. Materialet från Storksolan och Emanuelskolan var så gott som intakt. För Färsingaskolan fanns endast några bilder och videoklipp kvar, men de bekräftade de gemensamma huvuddrag vi funnit i materialet från de andra två skolorna.

Utifrån de gemensamma huvuddragen, satte vi ihop ett samtalsunderlag med bilder från elevernas arbeten. En av våra hypoteser angående framtidstron var att det var viktigt för de unga att vara sedda och hörda. Vi var noga med att vara väl inlästa, att berätta hur bra vi tyckte deras arbete med Sjöbo 2040 var och att vi ville veta mer. Det var också viktigt att tjänstepersoner var på plats, så att det blev ett direkt samtal mellan kommunens företrädare och de unga. Vid de flesta samtal närvarade överviktsplanarkitekt Louise Andersson, vid många närvarade även miljöstrateg Venus Krantz. Konsult Daniel Persson närvarade vid samtliga samtal.

Samtalen varade 20-30 minuter, med i genomsnitt sex elever per tillfälle. Samtliga 9:or vid Sjöbo kommuns skolor gavs möjlighet att vara med, på skoltid, under maj och juni 2017. Uppskattningsvis pratade vi med 80% av dem. Eleverna var överlag öppna och inbjudande. Samtalen tog olika vändningar. Vi byggde vidare på den kunskap de delade med sig av och kunde efter hand ställa mer initierade frågor. Samtalen hade följande grundstruktur:

1) I era arbeten från Sjöbo 2040, såg vi att det vanligaste ämnet var bättre kollektivtrafik, oftast tåg, men också bussar. Därefter kom mer shopping och nöjen. Sen kom fler och bättre skolor i Sjöbo. Efter det följde bättre hållbarhet och miljö. Sen kom fördomarna mot Sjöbo. Håller ni med om att det här är det viktigaste från Sjöbo 2040?

2) Vad hade hänt om det funnits tågstation i Sjöbo? Vad hade varit bättre eller annorlunda för er? Är tåg bättre än bussar? Om ni får välja mellan tåg till Malmö/Lund och fler bussar till byarna, vad väljer ni då?

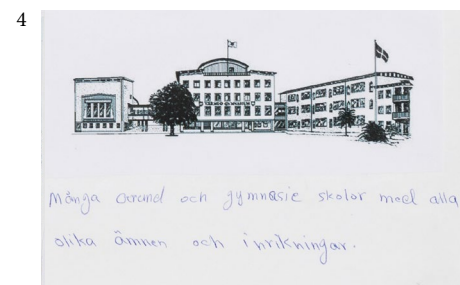
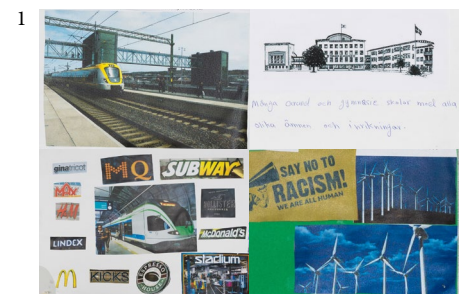
3) Hur tar ni del av shopping och nöjen? Vad skulle ni vilja ha i Sjöbo? Vad är bra med Sjöbo?

4) Var ska ni gå i gymnasiet? Hade ni hellre velat gå kvar i Sjöbo?

5) Hur ser ni på miljö och hållbarhet?

6) Har ni känt av fördomar mot Sjöbo eller Sjöbopor?

Samtalen sammanfattades och eleverna fick godkänna och korrigera sammanfattningen. Citaten i denna rapport är från sammanfattningarna, ibland lätt omskrivna för stavnings- och syftningsfel.

*Blentarp sämre än Sjöbo, vi vet det!
Hellre Blentarpsbo än Sjöbobo.*

*Dags att dra från det här, gymnasium nån
annanstans. Lund! Ystad! Malmö!*

*Säger inte att vi är från Blentarp eller Sjö-
bo, det har dåligt rykte, säger att vi är från
Veberöd!*

*Hänger på skolan för att det är enkelt och
där finns bänkar. Det finns EN bänk på ett
annat ställe, men den är sönder.*

Känner varandra, sammanhållning.

*Buss är viktigare än tåg! Helgbussar. Skjuts
till Veberöd eller Skurup, hade varit bra
med buss till Skurup för att koppla på tåg.*

*Fin miljö, träd! Men ändå fint att köra
moppe o fyrhjuling o rida i skogen o möta
djur, om de inte är läskiga.*

*Naturen är fin, det är lugnt, om man
tvingas ut.*

*Platser att vara på som inte är lekplats, som
park, fritidsgård som är välkomnande och
inte bara för äldre.*

Storkskolan i Blentarp

Storkskolans upptagningsområde utgörs av sydöstra delen av Sjöbo kommun. Blentarp är kommunens största by. Skolan är liten och hade endast en klass i 9:an när vi besökte dem. Storkskolans resultat i folkhälsoenkäten var så negativa att de tydligt sänkte resultaten för Sjöbo kommun som helhet. Förväntningarna på samtalet med eleverna på Storkskolan var därför att de skulle ge uttryck för någon form för kollektiv håglöshet, berätta om stök, eller visa fram negativa hållningar. Istället var det tvärtom. Eleverna hade tydliga framtidsplaner, var lyhörda och inkännande för varandra, verkade generellt trygga i sig själva och i sin situation. När vi pratade med lärare på Storkskolan, kunde inte heller de se någon direkt anledning till de dåliga resultaten i enkäterna. Tvärtom uppfattades de senaste kullarna av elever som harmoniska. Storkskolan hade dessutom högst andel behöriga efter 9:an av alla skolor i Sjöbo. Eleverna berättade i samtalen om sammanhållningen i Blentarp som mycket positiv, men att det kanske också var lite svårt att vara annorlunda, att sticka ut.

Eleverna spenderar en stor del av sin fritid hemma hos sig själva eller hemma hos kompisar. Även om det finns en fritidsgård, så menar eleverna att det saknas platser och aktiviteter för unga i Blentarp; Blentarp är en by för barn och vuxna, inte för unga. Lärare och rektor berättade också att det knappt finns några idrottsföreningar eller andra organiserade fritidsaktiviteter kvar i Blentarp längre. På fritiden är skolan, när den är stängd, den främsta mötesplatsen utanför hemmen. Där finns bänkar, skärmtak och en parkering för de som kör EPA. Enligt eleverna finns det endast en enda bänk i Blentarp utanför skolan, men den är sönder.

Bussarna går sällan eller inte alls på kvällar och helger. Det gör det svårt för de unga att ta sig till utbud och aktiviteter. De är beroende av skjuts av föräldrar och närstående, eller av att köra moppe eller EPA. De unga efterfrågar med enfaset bättre kollektivtrafik. Eleverna ser sig själva som en del av regionen och känner en svag anknytning till Sjöbo. Istället vänder

de sig mot Malmö, Lund och Ystad. De tar sig till Skurup för att ta tåg eller till Veberöd för att ta buss. Eleverna menar att Sjöbo har dåligt rykte utanför kommungränsen och de har olika strategier för att säga var de kommer ifrån, som inte är Sjöbo eller Blentarp. Vanligast är att säga att de kommer från Veberöd. Sådana strategier är extra aktuella inför höstens gymnasiestart.

Eleverna på Storksskolan känner sig lägre värderade än eleverna i Sjöbo tätort. Blentarp och Storksskolan är sämst och de blir påmind om det av andra unga under kommungemensamma idrottsdagar och aktiviteter, eller när de unga från Blentarp är i Sjöbo tätort. Det har varit en del skadegörelse på Storksskolan de senaste åren. Eleverna tar inte upp skadegörelsen i våra samtal, men i samtal med rektor och lärare framkommer det att skadegörelsen på skolan har lett till dålig publicitet, samt att den också resulterat i vad eleverna upplever som kollektiva bestraffningar.

Eleverna uttrycker ett driv att ta sig vidare i sina liv, i sin utbildning, ut i världen. Det är få eller inga som saknar fler gymnasieprogram i Sjöbo; de flesta ser fram emot att gå på gymnasiet på en annan plats. Eleverna visar en framtidstro i samtalen, som verkligen motsäger resultaten från Folkhälsoenkäten. Förklaringen till de negativa enkätsvaren kanske finns i hur det är att vara ung i Blentarp, inte hos de unga själva? Det kanske också är en självklar motsägelse, som kommer av att vi träffar dem några veckor innan skolavslutning: När grundskolan äntligen är slut, öppnar sig världen.

Resultat från folkhälsoenkäten för Storksskolan, i avvikelser i procentenheter från medelvärden i Skåne. Diagrammet har slagit ihop folkhälsoenkätens svar från årskurs 6 och 9, för att få ett tillräckligt statistiskt underlag.

Bättre bussförbindelser till byarna för umgänga, aktivitet och häng. Viktigt!

Kanske hade gått kvar på gymnasiet i Sjöbo, om det funnits fler linjer, eller kanske ändå testat vingarna någonannanstans.

Det finns inte så mycket att göra, spendera tiden hemma, kolla film.

Om Sjöbo var som Ystad, med sitt större utbud, hade det varit en bra början, men Ystad är egentligen inget särskilt i förhållande till Malmö o Lund!

Vill ha alla grejor men vill inte att Sjöbo blir större.

Fördomarna mot Sjöbo stämmer! Vi känner av fördomarna i andra sammanhang, säger att vi är från andra ställen!

Småskaligt i Sjöbo, lugnt. Alla känner alla. Sammanhållning.

Naturen är en kvalitet, köra cross, hitta badplatser, grilla, njuta av att inte bo i stan.

Kan man ha tågstation i Tomelilla, kan man ha det i Sjöbo!

Vi har nära till allt, det är bara att vi unga är lite lata.

Emanuelskolan och Färsingaskolan

Eleverna från Emanuelskolan och Färsingaskolan gav i det stora hela överensstämmande svar och förslag i våra samtal. Resultaten från våra samtal i de båda skolorna redovisas därför tillsammans. De båda skolorna liknar också varandra, med upptagningsområden som inkluderar Sjöbo tätort, byar och landsbygd. Skolorna har bägge många elever, med en ganska bred sammansättning av olika bakgrunder, intressen och värderingar.

Emanuelskolans resultat i folkhälsoenkäten låg runt genomsnittet för Skåne. Upptagningsområdet utgörs av östra halvan av Sjöbo tätort och östra delen av kommunen. Skolan hade tre klasser i 9:an när vi besökte dem. I samtalen visade sig grupperingar med olika intressen och värderingar på skolan. Konfliktlinjer går ibland rakt igenom klassrummen, särskilt i frågor om genus och jämställdhet. Eleverna gav också uttryck för grupperingar som hämtade ur en amerikansk collegefilm från åttiotalet; kulturintresserade å ena sidan, sportintresserade å andra.

Färsingaskolans resultat i folkhälsoenkäten låg en bit under genomsnittet för Skåne. Upptagningsområdet utgörs av västra halvan av Sjöbo tätort och nordvästra delen av kommunen. Skolan hade fyra klasser i 9:an när vi besökte dem. Under elevernas tid i högstadiet har det varit stor personalomsättning på skolan, under tumultartade former. I samtalen framkommer en viss misstro mot skolan och vuxenvärlden; ingen har förklarat för eleverna varför så många lärare lämnade skolan och vad för konflikt som låg bakom. En del elever gav uttryck för en håglöshet i förhållande till sina möjligheter att påverka och göra sina röster hörda. Några elever menade också att deras utbildning hade påverkats negativt av personalomsättningen.

Emanuelskolan och Färsingaskolan: Många elever uppskattar småskaligheten i Sjöbo och menar att det finns en sammanhållning och en trygghet, att alla känner alla. Närheten till naturen uppskattas också, av en del för rekreation, cross, ridning, av andra för estetiska värden, promenader, enskildhet. Det är fler på Färsingaskolan än på Emanuelskolan som uppskattar naturen. Trots uppskattningen av småskalighet och natur, kan den varken väga upp för bristen på utbud för unga i Sjöbo, eller utgöra en grund för flertalet av de ungas livsstil. I samtalen menar de flesta att de oftast spenderar sin fritid hemma, antingen själva eller tillsammans med kompisar. De kollar film, spelar spel, lagar mat tillsammans. Om de är själva kommunicerar de med varandra via telefon/appar/sociala medier.

Eleverna är överlag överens om att det saknas ett utbud för unga i Sjöbo. De önskar sig fler möjligheter till olika idrotter, större kulturutbud, fler platser och aktiviteter för att umgås tillsammans. Bristen på utbud gör att de unga med nödvändighet måste söka sig utanför kommunen; regionen blir deras spelplan. De tar sig främst till Malmö, Lund och Ystad för nöjen, umgänge, shopping, äta eller fika. En del av eleverna föredrar stadskärnorna, en del föredrar köpcentrum. För att kunna ta sig till utbudet är de unga beroende av kollektivtrafik. För de som bor i byarna eller på landsbygden, hamnar utbudet ännu längre bort, då kollektivtrafiken av eleverna beskrivs som bristfällig. De blir istället beroende av föräldrar som skjutsar, eller av att själva köra EPA.

En grupp elever berättar om hur de träffas på idrottsplatsen när de inte träffas hemma. En annan grupp elever berättar om hur de ses på parkeringsplatser, där det finns plats för deras EPA. Några ses på busshållplatsen, för att åka någonstans eller bara hänga. Fritidsgårdar nämns knappt, biblioteket inte alls. En del promenerar, grillar och idkar friluftsliv på Oran, några hänger på pizzeria och Möllans café ibland, men det är ändå platser som de unga inte riktigt ser som sina.

Resultat från folkhälsoenkäten för Emanuelskolan och Färsingaskolan, i avvikelser i procentenheter från medelvärdet i Skåne. Diagrammet har slagit ihop folkhälsoenkätens svar från årskurs 6 och 9, för att få ett tillräckligt statistiskt underlag.

OBS! Enkäten besvarades i februari 2016, alltså innan personalomsättningen på Färsingaskolan, vilken alltså inte förklarar skolans negativa resultat i enkäten.

*Fin natur och landskap, nära till allt, Lund,
Malmö, havet. Crossbana. Rida, promenera,
hänga ut. Alla vet vem alla är, behöver inte
snacka med dem.*

*Om det var rätt linjer och bra skola hade
det varit bättre att gå gymnasium i Sjö-
bo. Det tar mycket längre tid att ta sig till
andra ställen.*

*Ses hemma eller träffa kompisar för att åka
någon annanstans.
Äta pizza, gå till Netto o handla nåt o
dricka, sen är kvällen slut!*

*Buss till byarna annars kommer man ingen-
stans. Kan inte ta körkort om man inte har
uppehållstillstånd.*

*Blir ofta kallad bonde när man kommer
från Sjöbo. Det är nog ändå vanligare att få
fördomar om rasism. Kompisar som har gått
till gymnasiet säger att de inte kommer från
Sjöbo, efter att de har sagt det första gången.
De får skit!*

*Stark norm i skolan och i samhället, det
blir bråk mellan normrepresentanterna och
normbrytarna. Tid försvinner från lektioner.*

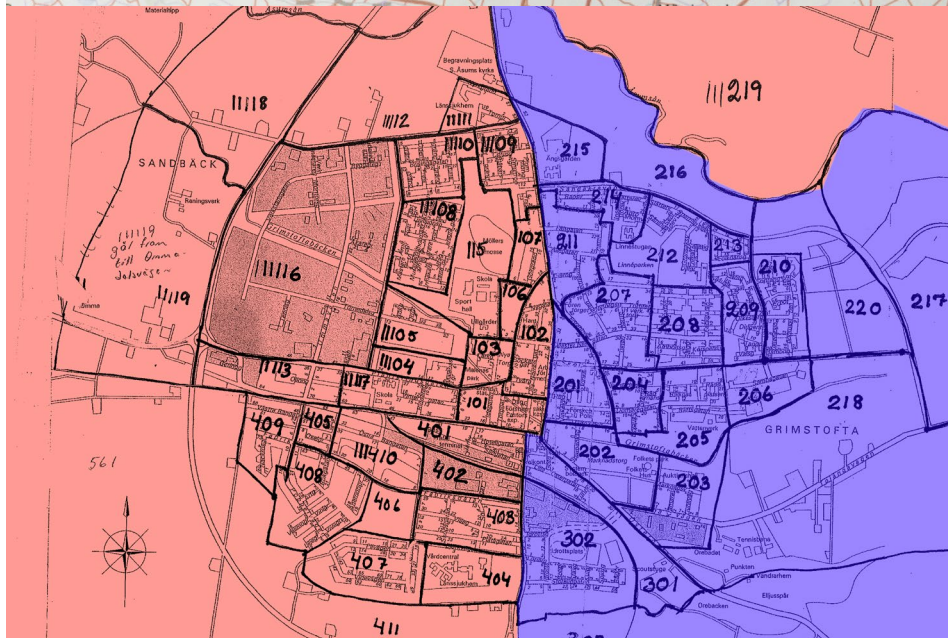
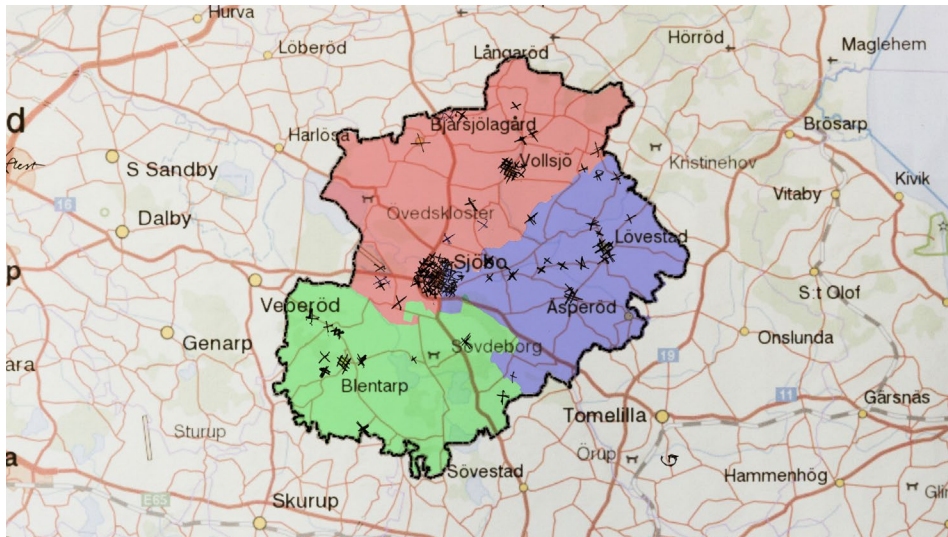
*Vill komma iväg, inte gymnasium i Sjöbo,
nått större, nya människor. Det finns också
ett utbud av många bra skolor i Malmö o
Lund som det känns dumt att missa.*

Flertalet elever vill ha bättre bussförbindelser mellan byarna och Sjöbo tätort, som även går på kvällar och helger. Det är svårt för dem som bor i tätorten att umgås med vänner som bor i byarna, eller för dem som bor i byarna att ta sig till utbud, fritidsaktiviteter eller vänner. Många elever vill också ha tågtrafik från Sjöbo till Malmö/Lund. På en direkt fråga om vad som är viktigast, tåg eller bättre bussförbindelser till byarna, svarar dock de flesta bättre bussförbindelser. På Färsingaskolan var det fler elever som ville ha tåg, än på Emanuelskolan.

Eleverna är delade till om de hade valt att gå gymnasiet i Sjöbo, om det fanns fler inriktningar som passade. Några anser att det hade varit skönt att slippa åka någonannanstans varenda dag, andra att det hade varit dumt att missa utbudet av bra gymnasieutbildningar i regionen. De flesta är ändå intresserade av att prova något nytt, en annan plats, något större, att prova vingarna. På Färsingaskolan var det fler elever än på Emanuelskolan som skulle vilja gå gymnasie i Sjöbo, om det fanns en bra skola och rätt inriktningar.

De unga känner av fördomar mot Sjöbo, när de är på andra platser. Fördomarna handlar om att alla från Sjöbo är rasister eller bönder. En del elever säger inte att de kommer från Sjöbo, när utomstående eller nya bekantskaper frågar var de kommer ifrån. Fotbollsspelarna beskriver hur de har blivit kallade rasister under matcher på bortaplan, hur de fått vattenflaskor kastade mot avbytarbänken. Några elever menar att fördomarna mot Sjöbo stämmer, att stämning och tolerans i en del kretsar verkligen skulle kunna förbättras.

Upptagningsområden

Sjöbo tätort

Slutsatser och förslag

Det är tydligt, både i elevarbetena från Sjöbo 2040 och i våra samtal, att bättre kollektivtrafik är den viktigaste frågan för de unga. En bättre kollektivtrafik hade tillgängliggjort ett större utbud, gjort det lättare att umgås och delta i fritidsaktiviteter, samt underlättat de ungas gymnasieskolgång. Framförallt gäller det kollektivtrafik till byarna. En förbättring av kollektivtrafiken skulle också kunna kopplas samman med de tågstationer som ligger strax utanför kommungränsen, som Skurup och Tome-lilla, för att göra både pendling och tillgång till utbud enklare.

När man pratar om mobilitet i planering, gäller det oftast större städer och deras närmsta omgivning. Det framkommer tydligt i samtalen att de unga av nödvändighet är tillvända regionen och att de befinner sig i en mobilitetsproblematik, där de större städernas utbud visserligen är tillgängligt, men inte på villkor som passar de ungas vardagsliv i övrigt. Mobilitet i regionen gäller också landsbygden.

Det är viktigt att vårda den största kvaliteten de unga beskriver i Sjöbo: den sociala sammanhållningen. Bristen på platser att umgås på skulle möjligtvis kunna åtgärdas med medveten koordinering mellan exempelvis fritidsgårdar, bibliotek och föreningsliv. Natur- och friluftsliv skulle kunna göras mer attraktivt för unga. Evenemang för unga skulle också kunna anordnas. Igen är kollektivtrafiken viktig: För att de unga i byarna ska kunna umgås, måste de förflytta sig.

Positionen i den regionala hackordningen förefaller betydligt knivigare att åtgärda eller arbeta med. De unga lider fortfarande av sviterna efter folkomröstningen 1988, nästan femton år innan de föddes. Alla som har växt upp i någon mindre ort i Skåne vet också att det alltid finns en hackordning om vilka som är mest bönder. Sjöbo är längst nere. Blentarp är i sin tur längst nere i hackordningen i Sjöbo och kanske hade förtjänat någon satsning som kunde göra byn något mer tillvänd de ungas behov.

När arbetet tog sin början gav de negativa resultaten från folkhälsoenkäten mycket huvudbry. När vi började bryta ner enkätresultaten framkom andra mönster än vid en första anblick. Framförallt stod Storkskolan i Blentarp för en stor del av de negativa resultaten, som sänkte resultaten för Sjöbo som helhet. Under samtalen på Storkskolan framkom att Blentarp saknar nästan allt som de unga värdesätter, men samtidigt var eleverna inkännande, gruppen harmonisk, studieresultaten bra. Det förefaller viktigt att fördjupa förståelsen för statistik när den presenteras på kommunnivå, samt att komplettera enkätsvar och statistik med kvalitativa metoder, för att kunna få en rättvisande bild och ett beslutsunderlag med högre upplösning.

Under arbetets gång har vi upptäckt många projekt med deltagande, dialog, enkäter, som inte riktigt samlas ihop eller når berörda tjänstepersoner och beslutsfattare. Särskilt gäller det det omfattande material som produceras i skolorna, som med smärre anpassningar skulle kunna bli relevant för kommunens företrädare. Skolorna har också visat stort intresse för att arbeta med något som är ”på riktigt”. Det hade kunnat inrättas en tjänst som dialogkoordinator, som skulle kunna matcha projekt i skolor, kommun och föreningsliv med de behov som tjänstepersoner och makt-havare har av bra beslutsunderlag och förståelse för medborgarnas behov. De kommunanställda har inte dialog och samarbete på tvärs i sin arbetsbeskrivning och därför heller ej tid att söka samarbeten och samordna med andra aktörer. Att jobba närmre varandra och tillvarata resurserna som skapas i kommunen, är en unik möjlighet i en liten kommun med korta beslutsvägar, som Sjöbo.

Efterord och tack

När vi rullade in i vår elbil på skolparkeringen och eleverna rullade in i sina EPA, kändes det som att vi tillhörde diametralt olika grupper, med olika attribut, erfarenhet, ålder, makt och synsätt. När vi någon halvtimme senare satte oss ner vid ett bord tillsammans med eleverna, utvecklades ändå ett jämbördigt samtal. Det var ett givande och tagande, skämt och skratt, tunga ämnen ibland och initierade synpunkter som oftast. Vi försökte vara välförberedda, öppna och tona ner vår auktoritet, men det var ändå elevernas förtjänst att samtalen blev så bra. Tusen tack till alla elever som deltog och var öppna och insiktsfulla om sitt Sjöbo!

Arbetet med unga i Sjöbo ingår i ett större projekt för att utveckla deltagande i arkitektur och planering, som jag, Daniel Persson, driver med olika samarbetspartners. Ett av målen med projektet är att minska avståndet mellan makthavare och medborgare. Tack till översiktsplanarkitekt Louise Andersson och miljöstrateg Venus Krantz för gott samarbete och för att ni hängde med ut i skolorna!

Stort tack till alla tjänstepersoner i Sjöbo kommun, rektorer och lärare som har ställt upp, tagit telefonsamtal och möten med mig om de mest banala och krångliga frågor. Särskilt tack till folkhälso- och förenings-samordnare Kenneth Matsson som grävde i folkhälsoenkätens resultat och tog med mig till statistiker Mathias Grahn på Region Skåne för att ytterligare gräva i enkätresultaten tillsammans. Tack båda!

Störst tack till ungdomskulturutvecklare Paula Brante, som visade mig Sjöbo 2040 och till Heléne Larsson, lärare på Emanuelskolan, som föreslog samtalen med eleverna.

Vi gör det här tillsammans, med vänlig hälsning
/Daniel Persson - bryn space - oktober 2017

EPA är ett svar på de ungas mobilitetsproblem. Med EPA kan de oberoende ta landskapet i besittning. EPA blir en subkultur av att köra tillsammans, träffas på olika parkeringsplatser, odla ett motorintresse.
Originalfoto: Liftarn. Originalfoto och bearbetning licensierade under CC BY-SA 3.0